

Яроцький В. О.,

*аспірант кафедри державно-правових і гуманітарних наук
Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського
м. Київ, Україна*

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОБІГУ ВІРТУАЛЬНИХ АКТИВІВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ В УКРАЇНІ

Віртуальні активи в сучасних умовах стали одним з інструментів для збору коштів на підтримку України, зокрема через міжнародні благодійні організації. Крім цього віртуальні активи широко використовуються в міжнародних транзакціях. Зокрема, криптовалюти можуть використовуватися для проведення міжнародних розрахунків, що особливо актуально в умовах обмежень традиційних фінансових систем. Під поняттям «обіг віртуальних активів» слід вважати своєрідний процес купівлі-продажу, обміну, зберігання та передачі віртуальних активів, які є сукупністю даних в електронній формі з конкретною вартістю. В Україні, не зважаючи на те, що віртуальні активи не можуть бути засобом платежу, вони здебільшого є об'єктами цивільних правочинів, зокрема купівля-продажу чи дарування.

Регулювання ринку віртуальних активів є актуальним питанням в Україні давно, оскільки країна має відомості про використання криптоактивів та рівень обізнаності населення щодо питань, пов'язаних з обігом віртуальних активів, що робить її одним зі світових лідерів. За даними аналітичного порталу Triple A, Україна посідає одне з перших місць у світовому рейтингу володіння криптовалютою серед населення. Цей портал характеризує Україну як «глобальний криптоцентр», де володіння криптовалютою серед населення складає 15,72% (понад 6,5 мільйонів українців) [1, с. 49].

На даний час правове регулювання обігу віртуальних активів в Україні ґрунтується на Законі України «Про віртуальні активи» від 17 лютого 2022, який легалізував даний вид активів, проте набуття чинності було відкладено, адже його Президент ветоував. Зокрема це призвело до правової невизначеності та ускладнень, зокрема, у сфері стягнення боргів. Беручи до уваги те, що Закон не набрав чинності, на сьогодні постала необхідність у вирішенні проблем в сфері регулювання обігу віртуальних активів.

Тому можна вважати, що правове регулювання обігу віртуальних активів в Україні знаходиться на етапі початкового формування, що вимагає подальшого удосконалення законодавства шляхом конкретизації понятійного-категоріального апарату, визначення особливостей

правового статусу кожного з активів та можливостей їх використання, чіткого розмежування та закріплення повноважень органів державної влади, що будуть здійснювати контроль та нагляд у даній сфері. Неприпустимим є ігнорування «сірих зон», наявність яких несе загрозу діяльності державних інститутів, унеможливило захист прав та законних інтересів фізичних та юридичних осіб [2, с. 45].

З набранням чинності Закону України «Про віртуальні активи» передбачається внесення змін до низки інших законів, зокрема, й до Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» у частині узгодження визначення поняття «віртуальний актив» та деяких інших правових засад його обігу. Це певним чином усуне наявні суперечності, проте недосконалість законодавчого визначення поняття «віртуальний актив», що застосовується у Законі України «Про віртуальні активи», та буде єдиним легітимним визначенням цього поняття після набрання законної сили відповідним Законом, може призвести до неправильного його використання у правозастосовній практиці [3, с. 614].

Прийняття Закону має позитивні та негативні моменти, які виникають між суб'єктами правовідносин, пов'язаних з обігом віртуальних активів. Позитивні сторони поширення віртуальних активів у повсякденному житті: наявність свободи емісії та децентралізації, оскільки технологія блокчейн характеризується: – відсутністю єдиного ієрархія, кожен учасник підтримує роботу системи та відіграє роль окремого сервера, централізованого емітента валюти немає; – прозорістю роботи – вся інформація є загальнодоступною і всі дані не можуть бути змінені таємно; – теоретична необмеженість – ланцюжки блоків можна розширювати нескінченно; – надійність – нові дані можна вводити лише за згодою всіх учасників мережі. Негативні моменти проявляються в наявності загрози незаконного використання віртуальних активів з метою фінансування тероризму, здійснення підривної діяльності, торгівлі забороненими товарами та їх використання для відмивання доходів, одержаних злочинним шляхом [4, с. 226].

Проблеми регулювання віртуальних активів полягають у високій нестабільності, відсутності чіткої законодавчої бази та складнощях із стягненням, а також у тому, що даний вид активів не можна використовувати для оплати товарів і послуг на території України. Правова колізія, технічна складність наявних віртуальних активів, а також їх спекулятивний характер (вартість віртуальних активів може різко змінюватися, а їх ціноутворення значною мірою залежить від спекулятивних очікувань, а не від реальних економічних факторів), що не опирається на реальні економічні чинники, створюють суттєві виклики для їх ефективного регулювання. Водночас варто зазначити, що додаткові

ризика для віртуальних активів в сучасних умовах в Україні виникають через воєнні дії на території нашої держави.

Перспективи віртуальних активів включають легалізацію ринку в Україні, що сприятиме його розвитку та інтеграції в економіку. Це може призвести до зростання інвестиційної привабливості, створення нових робочих місць та інноваційних продуктів і послуг. Водночас існують виклики, пов'язані з необхідністю регулювання та захисту прав споживачів. В подальшому для ефективного регулювання потрібно розробити чіткі правила оподаткування та забезпечити координацію дій між податковими органами та іншими державними органами. В той же час важливим кроком є підвищення обізнаності платників податків щодо порядку оподаткування операцій з віртуальними активами. Крім цього, зважаючи на те, що ринок віртуальних активів є вразливим до кіберзлочинності, важливо забезпечити високий рівень кібербезпеки.

Повноцінне регулювання віртуальних активів дозволить Україні зайняти лідерські позиції у розробці прогресивного законодавства для криптовалют та новітніх технологій, що, в свою чергу, може забезпечити економічне зростання країни, притягнення капіталовкладень як з боку іноземних, так і українських інвесторів, а також ефективно розвивати сучасні технології та створити нові робочі місця. Відтак, віртуальні активи можуть стати інструментом для фінансування проєктів, а також для оптимізації бізнес-процесів.

Список використаних джерел:

1. Федоренко Т.В. Правове регулювання віртуальних активів в Україні: перспективи розвитку. *Сучасний науковий журнал*. 2024. Випуск 3 (1). С. 47–53. DOI: <https://doi.org/10.36994/2786-9008-2024-3-6>.
2. Грудницький В. М. Правове регулювання обігу віртуальних (цифрових) активів в Україні. *Київський часопис права*. 2023. № 2. С. 43–49. DOI: <https://doi.org/10.32782/klj/2023.2.6>.
3. Цукан С. В. Поняття, правова природа та класифікація віртуальних активів. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*. 2023. Серія : *Право*. Випуск 80 (1). С. 613–618. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2023.80.1.94>.
4. Починок О. Структура правових відносин, пов'язаних з обігом віртуальних активів. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2023. № 4. С. 219–231. DOI: <http://doi.org/10.23939/law2023.40.219>